

DEBRECENI EGYETEM

Fazekas István

AZ
Európai Unió
környezetvédelmi politikája
és a magyar integráció

2., bővített kiadás

KLTE
Szociológia Tanszék Könyvtára
Let: 2400 / 2001

Debrecen, 2002

Tartalomjegyzék

1.	Az európai környezetpolitika születése	7
2.	Az Európai Közösség környezetpolitikájának céljai	7
2.1.	Az etikai szempont – mély ökológiai (deep ecology) szemlélet	8
2.2.	A jóléti szempont – felszíni ökológiai (shallow ecology) szemlélet	8
2.3.	Gazdasági szempontok – profán szemlélet	9
3.	Az Európai Közösség környezetpolitikájának alapelvei	10
3.1.	Környezetvédelmi alapelvek, mint a közösségi politika alkotmányos elvei	12
4.	Az EK Szerződések mint a környezetvédelem alkotmányos alapjai	12
5.	A környezetvédelmi döntéshozatal eljárási rendje	14
6.	A környezetpolitika szabályozóeszközei	15
6.1.	A környezetvédelmi jogszabályok	16
6.1.1.	A jogszabályokkal kapcsolatos problémák	17
6.2.	Gazdasági szabályozóeszközök a Közösség környezetpolitikájában	18
6.2.1.	Szubszenciók	18
6.2.2.	Ökoadók, zöldülő adórendszer	18
6.2.3.	Ökocimke (környezetbarát védjegy)	19
6.2.4.	Környezeti menedzsment (KMR)	20
6.2.5.	Szennyezési jogok kereskedelme	21
6.3.	Környezetvédelmi szabályozás a nyilvánosság erejével	21
7.	A környezetvédelmi akcióprogramok az ezredfordulóig	22
7.1.	Környezetvédelmi akcióprogramok 1973 és 1992 között	22
7.2.	Az akcióprogramokkal kapcsolatos problémák	23
7.3.	A 90-es évek környezetpolitikai irányvonalai, az 5. Akcióprogram mint fordulópont	23
8.	A környezeti elemekre, káros környezeti hatásokra és gazdasági ágazatokra irányuló környezetpolitikai célkitűzések és eredmények az ezredfordulóig	24
8.1.	A környezeti elemekre irányuló környezetpolitika	24
8.1.1.	A levegővédelem	24
8.1.1.1.	Az ózonréteg károsodása	25
8.1.1.2.	Üvegház-gázok kibocsátása és globális klímaváltozás	26
8.1.1.3.	A környezet elsavasodása	27
8.1.2.	A vízvédelem	27
8.1.2.1.	A vízszennyezés és vízfelhasználás	28
8.1.2.2.	A tengerek és tengerpartok védelme	30
8.1.3.	A biodiverzitás megőrzése	30
8.1.3.1.	Természetvédelem	30
8.1.3.2.	Tájvédelem és területhasználat	33
8.2.	A káros környezeti hatásokra irányuló környezetpolitika	34
8.2.1.	Zajvédelem	34

8.2.2.	Hulladékgyártóipar	35
8.2.3.	Környezetbiztonság	37
8.2.3.1.	Vegyipar	37
8.2.3.2.	Genetikailag módosított szervezetek	38
8.2.3.3.	Nukleáris biztonság és az ipari kockázatok csökkentése	39
8.2.3.3.1.	A nukleáris biztonság	39
8.2.3.3.2.	Ipari szennyezés-ellenőrzés és kockázatcsökkentés	40
8.3.	A gazdasági ágazatokra irányuló környezetpolitika	41
8.4.	Az Európai Unió környezeti állapota az ezredfordulón	45
8.4.1.	A gazdasági célágazatok terén elért környezetpolitikai eredmények	46
9.	Az Európai Közösség 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja az új évezred első évtizedére	49
9.1.	Célok, feladatok	50
9.1.1.	Az éghajlatváltozás megállítása érdekében kidolgozott célok	50
9.1.2.	Természetvédelem és a biológiai sokféleség megőrzésének céljai és feladatai	51
9.1.3.	A környezet-egészségvédelem céljai és feladatai	52
9.1.4.	A természeti erőforrások megőrzésének és fenntartható használatának céljai és feladatai beleértve a hulladékgyártóipart	54
9.1.5.	Az Európai Unió bővítésével és a nemzetközi kapcsolatokkal összefüggő környezetpolitikai célok és feladatok	55
9.2.	A 6. Akcióprogram által kijelölt célok megvalósításának eszközei	55
9.2.1.	A létező környezetvédelmi jogszabályokban foglaltak betartása, gyakorlati megvalósítása	55
9.2.2.	A környezetvédelmi szempontok integrációja az egyéb közösségi politikákba	56
9.2.3.	Szoros együttműködés kialakítása a gazdasággal és a fogyasztókkal, a környezetkárosítás költségeinek internalizálása, a fogyasztói szokások befolyásolása	57
9.2.4.	A polgárok környezeti adatokhoz, információhoz való hozzájutásának elősegítése	57
9.2.5.	Környezettudatos területhasználat felé mozdulás	58
10.	A Közösség szerepe a szélesebb nemzetközi szinten	58
10.1.	Együttműködés az ENSZ környezetvédelmi világkonferenciáin	58
10.2.	Együttműködés egyéb nemzetközi szervezetekben	60
11.	A közös környezetpolitika fenntartható finanszírozása	60
11.1.	A Közösséghez nem tartozó államoknak nyújtott környezetvédelmi támogatások	62
11.2.	Az előcsatlakozási támogatások, mint a jelölt országoknak nyújtott környezetvédelmi segítség alapjai	63
12.	Az Európai Unió környezeti teljesítménye országoként, a többszempontú környezetpolitika	65
13.	Az utolsó bővítés tapasztalatai	66
14.	Az Európai Közösség és Magyarország általános kapcsolata napjainkig	68

14.1.	Az Európai Közösség és Magyarország viszonya a társulási szerződés aláírásáig	68
14.2.	A társulási szerződéstől a csatlakozási tárgyalások megkezdéséig (1991-1998)	69
14.3.	A csatlakozási tárgyalások	71
15.	Az Európai Megállapodás, mint a magyar környezetvédelmi integráció első állomása	72
16.	Az Európai Unió környezetvédelmi integrációval kapcsolatos elvárásai és útmutatói	73
16.1.	Fehér Könyv	73
16.2.	Útmutató az Európai Unió Környezeti Jogrendjéhez való Harmonizációhoz	74
16.3.	Az Európai Unió környezetvédelmi ajánlásai Magyarország részére	75
16.3.1.	A vízgazdálkodásra vonatkozó ajánlások és első költségbecslések	75
16.3.1.1.	Ivóvízellátás	75
16.3.1.2.	Vízbázisok védelme	75
16.3.1.3.	Szennyvízelvezetés és -tisztítás	76
16.3.1.4.	A természetes vizeink minősége	76
16.3.2.	A levegő minőségének védelmére vonatkozó ajánlások és első költségbecslések	76
16.3.3.	A hulladékgazdálkodásra vonatkozó ajánlások és első költségbecslések	77
16.4.	Az Európai Unió összefoglaló értékelései Magyarország környezetpolitikai előrehaladásáról	78
16.4.1.	Az 1998-as országjelentés környezetvédelmi megállapításai	79
16.4.2.	Az 1999-es országjelentés környezetvédelmi megállapításai	79
16.4.3.	A 2000-es országjelentés környezetvédelmi megállapításai	79
16.4.4.	A 2001-es országjelentés környezetvédelmi megállapításai	80
17.	Magyarország környezetvédelmi integrációval kapcsolatos intézményrendszere	81
18.	Magyarország legfontosabb – az integrációval összefüggő – környezetpolitikai stratégiái	83
18.1.	Alternatív környezetpolitikai stratégiák 1997 előtt	83
18.2.	Környezetpolitikai stratégia 1997 után	84
18.2.1.	Környezetpolitikai stratégia 2002-től	85
18.3.	A környezetvédelmi csatlakozási tárgyalások során folytatott stratégia	86
19.	Magyarország legfontosabb – az integrációval összefüggő – környezetvédelmi programjai	89
19.1.	A Nemzeti Környezetvédelmi Program (1997-2002)	89
19.2.	A Közösségi Vívmányok (Acquis Communautaire) Átvételének Nemzeti Programja (ANP) környezetvédelmi vonatkozásai	92
20.	Magyarország környezeti elemekre és káros környezeti hatásokra irányuló környezetpolitikai feladatai az integráció kapcsán	94
20.1.	A környezeti elemekre irányuló környezetpolitika	94
20.1.1.	A levegővédelem	94
20.1.2.	A vízvédelem	97

20.1.3.	A biodiverzitás megőrzése	100
20.1.3.1.	Természetvédelem.	101
20.1.3.2.	Tájvédelem – fenntartható területhasználat.	102
20.2.	A káros környezeti hatásokra irányuló környezetpolitika	104
20.2.1.	Zajvédelem	104
20.2.2.	Hulladékgazdálkodás	105
20.2.3.	Környezetbiztonság	111
20.2.3.1.	Vegyianyagok	112
20.2.3.2.	Genetikailag módosított szervezetek	112
20.2.3.3.	Az ipari szennyezés-ellenőrzés és kockázatcsökkentése	113
20.2.3.4.	Nukleáris biztonság	115
21.	A magyar környezetvédelmi integráció pénzügyi támogatása	115
22.	A környezetvédelmi intézkedések haszna.	118
	A gyakrabban előforduló rövidítések jegyzéke	120
	Irodalom.	122